

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Н.Б. Тимочко

Івано-Франківський національний медичний університет
Кафедра внутрішньої медицини №2 та медсестринства

IMPROVEMENT OF STUDENTS' TRAINING LEVEL IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

N.B. Tymochko

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk

Мета: вияснити ефективні фактори впливу на стимуляцію внутрішньої мотивації студентів до навчання.

Ключові слова: мотивація, навчання, фактори впливу.

Objective: to determine the effective factors of impact on the internal motivation stimulation for students' study.

Keywords: motivation, study, influence factors.

Матеріали та методи дослідження. У цьому дослідженні взяли участь 56 студентів, які прийшли на кафедру внутрішньої медицини №2 та медсестринства в 2016 році на V курсі для вивчення дисципліни «Внутрішня медицина», та продовжили навчання на цій же кафедрі в 2017 році уже студентами VI курсу в такому ж складі. З них 12 студентів у контрольній групі.

Проаналізувавши наукову літературу, можна сміливо говорити, що результативність успіху студента залежить від його індивідуальної мотивації, його бажання до здобуття освіти та самовдосконалення [1, 7, 11, 15]. Студента слід розглядати як цілісну особистість у процесі навчально-пізнавальної діяльності, адже формування мотивації знаходиться на межі навчання і виховання [1, 2, 9, 10]. Це означає, що викладачі повинні стежити як за навчальним процесом (професійною підготовкою), так і за розвитком особистості студента [5, 15].

Здатність до навчання закладається у людини ще з раннього дитинства [12, 13, 16], як студент вміє зорієнтуватися, зосередитися та самоорганізуватися [3, 13]. Провівши аналіз навчання перших та других курсів може сміливо сказати, що їх навчальний процес залежить перш за все від вміння працювати над інформацією. Багато студентів початкових курсів мають занижену самооцінку, що заставляє їх витратити час на пошук «правильної-потрібної» інформації, формувати неадекватні мотиви.

Формування мотивації у студентів напряму залежить від авторитетності та успішності самого викладача [2, 4, 6, 14, 15, 17]. Чи використовує викладач інноваційні технології у своїй педагогічній практиці, чи може індивідуально знайти підхід та зацікавити студента своїм викладом теоретичного та практичного матеріалу [7, 9, 10, 17].

Студент медичного закладу має володіти не тільки професійними якостями (знання, вміння та практичними навичками), а й відносинами між людьми (багатий і бідний, бездомний чи сирота), володіти творчими навиками (різноманітні підходи в медичній деонтології) [5, 6, 9, 10].

Мотивація – важливий компонент будь-якої людської

діяльності і є рушійною силою всього «неможливого». Як кажуть наші бабусі: - «Хочеш пса вдарити – палка знайдеться!», або – «Без внутрішнього мотора машина не поїде вгору». Мотивація посилює прагнення людини до отримання успіху, стимулює навчальну діяльність, є так званним «внутрішнім двигуном» [7, 8].

Рідко або нетривало дає плоди зовнішня мотивація. Вона заснована на заохоченнях, покараннях та інших видах стимуляції, які спрямовують або гальмують поведінку людини [5]. І тільки тоді, коли людина починає діяти, щоб отримати позитивний психічний (внутрішній) стан – виникає внутрішня мотивація [4, 6]. Це тоді, коли студент організовується за власною ініціативою, незалежно від чужої волі [5, 12].

Вищі навчальні заклади працюють на стимуляцію саме зовнішньої мотивації (рейтингові оцінювання, ведення журналів з пропусками, державне працевлаштування, стипендії, тести, кроки та інші), їхнім одним із основних завдань є те, щоб через деякий час та зовнішня мотивація перетворилася на міцну внутрішню мотивацію.

Оскільки «довчити» легше, ніж вивчити нове повністю, ми старалися на кожній парі із групою студентів повторювати регулярно згідно з темою базові дисципліни (анатомію, фізіологію, пропедевтику та ін.), що дозволило нам побачити певні відмінності поведінки студентів порівняно з контрольною групою студентів, де такі повторення не були регулярними (Табл. 1).

Зрозумівши, що результат прямого тиску на студентів (вмовляння, покарання тощо) викликає агресивну поведінку і створюються конфліктні ситуації ми також скористалися і «методом прихованого примусу», який дозволяє дати студентові індивідуальні завдання відповідно до його розумових можливостей і тим самим створити ситуацію, де студент просто не може не навчитися. Для цього методу були розроблені теми для домашнього завдання які студенти мали підготувати у вигляді міні-доповідей на наступні заняття згідно з темою. Це були теми на повторення пройденого вже матеріалу на попередніх курсах для слабших студентів. Наприклад, при вивченні артеріальної гіпертензії їм на вибір

Таблиця 1. Вплив повторення засвоєних знань на вивчення нового матеріалу

	2016 рік 45 студентів	2016 рік 11 студентів (контрольна група)	2017 рік 45 студентів	2017 рік 11 студентів (контрольна група)
Підвищення самооцінки	++	-	+++	+
Сприйняття нової інформації	++	+	+++	++
Відтворення нової інформації	++	+,-	+++	+
Формування вмінь	+++	++	+++	++
Поява внутрішньої мотивації	+++	-	+++	+

Примітка: (+++) - відмінно; (++) - добре; (+) - задовільно; (-) - незадовільно

були запропоновані такі теми, як:

- анатомічні особливості судинної стінки;
- етіологічні фактори розвитку гіпертонічної хвороби;
- патогенетичні ланки гіпертонічної хвороби;
- нормальна фізіологія та патофізіологія підвищення й зниження артеріального тиску.

Студенти V-го курсу мали підготувати слайди по цих темах і доповісти їх протягом 4-5хв на початку заняття. А студентам із кращими знаннями пропонувалися більш складні теми із новою теорією. Наприклад:

- порівняння гіпотензивних препаратів;
- фармакодинаміка та фармакокінетика β-адреноблокаторів;
- показання та протипоказання до застосування кожної із груп гіпотензивних препаратів;
- гіпертонічна хвороба і вагітність;
- сучасні препарати в лікуванні гіпертонічної хвороби.

Як засвідчило наше спостереження, складність запропонованих завдань може не тільки дати нові знання, але й знизити самооцінку (Табл.2).

Як бачимо, внутрішній інтерес студента із слабкою теоретичною підготовкою стимулюється завданнями меншої складності, а складні завдання навпаки – знижують його почуття компетентності, самоповаги, пригнічують його інтерес до навчання. Сильних студентів у навчанні потрібно стимулювати складними завданнями, що дасть змогу їм виявити майстерність у підготовці, самореалізуватися і прагнути до самовдосконалення. Складні завдання студентам

Таблиця 2. Як впливає рівень складності завдань на студентів із різним рівнем теоретичної підготовки

	2016 рік 15 студентів із слабшими знаннями	2016 рік 15 студентів із слабшими знаннями	2016 рік 30 студентів із добрими знаннями	2016 рік 30 студентів із добрими знаннями
Рівень складності завдань	Легкі завдання	Складні завдання	Легкі завдання	Складні завдання
Підвищення самооцінки	+++	+,-	-	++
Вияв майстерності у виконаному завданні	++	-	+,-	+++
Змога реалізуватися	++	-	-	+++
Поява внутрішньої мотивації	+++	-	-	+++

із доброю підготовкою показують, що їм є куди рухатися, є багато ще ними не вивченого.

Після того як студент навчився вчитися, отримав певний рівень знань важливим є навчити студента цими знаннями користуватися. Для цього викладачам потрібно вселити у студентів упевненість у своїх силах, створити певну атмосферу в групі, при якій кожен буде себе комфортно почувати і зможе відкритися. Ми запропонували нашим студентам «Командну гру», у якій кожен має свою роль.

Надання медичної допомоги пацієнтам – це саме командна діяльність, де на певному етапі лікування кожен із медичного персоналу повинен виконати свій обов'язок якнайкраще, інакше надана медична допомога не принесе належної користі пацієнтові. Наприклад, симулюється гострий коронарний синдром «студентом-пацієнтом»:

при цьому нібито родичі викликали бригаду швидкої допомоги. Інші студенти виконують роль фельдшера у швидкій медичній допомозі, медсестри, лікаря приймального відділення, кардіореаніматолога. На кожному етапі виконується діагностика захворювання, постановка діагнозу, надання лікування аж до госпіталізації в обласний кардіологічний диспансер. У ході гри студенти самі мають зрозуміти, що вони робили не так, яких помилок допустилися. До такого завдання студенти готуються заздалегідь, їм потрібно не тільки добре вивчити матеріал, але відшукати в собі акторські здібності посередині навчальної кімнати і без жодних підказок. Як показав наш експеримент, студентам із контрольної групи, яким не пропонувалася така гра, протягом року було важко надавати медичну допомогу на VI курсі у команді, хоча і теоретичним матеріалом вони володіли добре, а студенти VI курсу що грали в такі «Командні ігри», попередньо на V курсі із легкістю обирали правильну схему надання медичної допомоги, самостійно могли прийняти рішення при виникненні симульованих ускладнень (Табл.3).

Вміння працювати в команді значить вміти залежати від інших. Адже кожен студент добре підготується, відповідно щось неправильно виконає, тоді наступному студенту доводиться не тільки зрозуміти помилку попереднього, але й спробувати її правильно виправити, не нашкодивши пацієнтові.

Висновки

1. Головною умовою доброго навчання студентів медичних закладів є максимально індивідуальний підхід до стимуляції його внутрішньої мотивації.

2. Постійна практика та ігровий елемент навіть на старших курсах стимулюють науковий інтерес у студентів, що також допомагає їхній самоорганізації та негайному застосуванню теоретичних і практичних знань при виникненні нестандартних ситуацій.

3. Пізнавальний інтерес є рушійною силою у прагненні до самовдосконалення, використання в навчанні особистого підходу у вирішенні поставлених завдань незалежно від попередньої підготовки.

4. Стимуляція емоційного задоволення власними

Таблиця 3. Вміння працювати студентів V-VI курсу в команді

	2016 рік 45 студентів	2017 рік 45 студентів	11 студентів (контрольна група)
Набуття навичок	++	+++	+
Розвиток здатності дяти	++	+++	+
Використання нових ресурсів	++	+++	+
Вміння працювати в команді	++	+++	+,-
Поява внутрішньої мотивації	++	+++	+

досягненнями є «внутрішнім двигуном» у формуванні внутрішньої мотивації у студента до навчання.

Література

1. Бернвальдет Т. Формування мотивації навчальної діяльності майбутніх учителів в умовах сьогодення / Т. Бернвальдет // Рідна школа. – №11., 2011. — 60-64с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Видавничий центр „Академія”, – 2002. – 576с.
3. Гордієнко В. І. Розвиток особистості в процесі професіоналізації: професіогенез особистості / В. І. Гордієнко // Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посіб. / За ред. П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. – Хмельницький : ТУП, 2001. – С. 48-67.
4. Зязюн, Н.Г. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базидевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. — К.: СПД Богданова А.М., – 2008. – 462с.
5. Кемська Т.О. Формування мотивації до навчання учнів ПТНЗ: Україна, м.Бердянськ, «Бердянський економіко-гуманітарний коледж», –16с.
6. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Нар. укр. акад. – Х.: Вид – во НУА, – 2005. –360с.
7. Лембрик І. Мотивація до навчання та професійного

самовдосконалення при вивченні педіатрії на старших курсах / І. Лембрик // Гірська школа українських Карпат. – №15. – 2016. – 224-228с.

8. Скуратівський Л. Мотив як рушійна сила діяльності учнів в процесі вивчення мов / Л. Скуратівський // Дивослово. – №2. – 2005. – 2-4с.

9. Коваленко Е.Э. Методика професійного обучения: Учебник для инженеров-педагогов, преподавателей специализированной системы профессионально-технического и высшего образования – Х.: ЧП „Штрих”, –2003. – 480с.

10. Обозов Н.Н., ЩРкин Г.В. Психология работы с людьми: Советы руководителю: Учебн.пособие. –7-е изд., стереотип. – К.: ДП „Издательский дом „Персонал”, –2008. –228с.

11. Abashina V. V. Stanovlenie sub'ektnoj pozicii budushhix pedagogov doskol'nogo obrazovanija v obrazovatel'nom processe vuza / V. V. Abashina// Konzept. – № 56. – 2013. –1-5s.

12. Bondarchuk E. I. Osnovy psihologii i pedagogiki / E. Bondarchuk, L. Bondarchuk / Kurs lekcij. – К. : MAUP, 2001. – 168s.

13. Robotova A. S., Vvedenie v pedagogicheskiju dejatel'nost': Ucheb. posobie dlja stud. vysshix pedagogicheskix uchebnyh zavedenij / A. S. Robotova, T. V. Leont'eva, I. G. Shaposhnikova i dr.; Pod red. A. S. Robotovoj. – М.: Izdatel'skij centr «Akademija», – 2002. – 208s.

14. Volynkin V. I. Pedagogika v shemah i tablicah. Uchebnoe posobie: rekomendovano UMO v kachestve uchebnogo posobija dlja studentov vysshix uchebnyh zavedenij / Volynkin V. I. – Rostov-n/D: Feniks, 2009. – 282s.

15. Dahin A. N. Modelirovanie kompetentnosti uchastnikov otкрытого obrazovanija /A. N. Dahin // Pedagogicheskie tehnologii. – № 4. – 2007.– 10–24s.

16. Zhmakina N. L. Formirovanie professional'noj kompetentnosti specialista obrazovatel'nogo uchrezhdenija / N. L. Zhmakina, E. G. Komolova // Vestnik Nizhnevartovskogo gosudarstvenogo un-ta. – 2010. – № 1. –1-7s.

17. Kondurar M. V. Ponjatie kompetencija i kompetentnost' v obrazovanii / M. V. Kondurar // Vektor nauki TGU. – № 1 (8). – 2012. –189-192s.

Надійшла: 03.03.2019

Завершено рецензування: 22.04.2019

Прийнята до друку: 28.05.2019